

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЕНЕРГЕТИЧНОГО АУДИТОРА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано правовий статус енергетичного аудитора відповідно до положень чинного законодавства, виокремлено окремі проблеми правового закріплення статусу енергоаудитора, запропоновано підходи до їх вирішення.

Ключові слова: енергетичний аудит, енергетичний аудитор, правовий статус, кваліфікаційний сертифікат, кваліфікаційні організації.

Abstract

The legal status of the energy auditor in accordance with the provisions of the current legislation are analyzed, individual problem of legal consolidation of the energy auditor status are singled out, approaches to their solution are proposed.

Keywords: energy audit, energy auditor, legal status, qualification certificate, qualification organizations.

Вступ

У сучасному світі технологізації питання ефективного та раціонального споживання електроенергії є особливо актуальним. Енергоаудит – важлива процедура, внаслідок проведення якої з'ясовують, як жителі будинку використовують енергію та яким шляхом можна зменшити її споживання. У процесі його проведення виявляють проблеми будівлі, з'ясовують, що покращити у будинку, щоб досягти бажаної економії та комфортніших умов проживання [1]. Обстеження приміщення здійснюється кваліфікованими фахівцями – енергетичними аудиторами. Слід зауважити, що здійснення енергоаудиту в першу чергу повинно відповідати принципу безпечності. Зважаючи на це, виникає потреба аналізу правового забезпечення статусу енергетичних аудиторів та вимог, що до них ставляться. Порядок отримання права на зайняття діяльністю енергетичного аудитора, його прав та обов'язків встановлені ст.ст. 10-11 Закону України «Про енергетичну ефективність» [2].

Результати дослідження

Варто звернути увагу, що 13 листопада 2021 р. набрав чинності Закон України № 1818-ІХ «Про енергетичну ефективність» (далі – Закон), прийняття якого було здійснено з метою виконання зобов'язань зі сприяння енергоефективності та енергозбереженню на нормативно-правовому та політичному рівнях відповідно до стандартів ЄС за Договором про заснування Енергетичного Співтовариства та Угодою про асоціацію з Європейським Союзом та Європейським співтовариством з атомної енергії. Цим законом також визначено правовий статус енергетичного аудитора [2-3].

Відповідно до п. 8 ч.1 ст. 1 зазначеного вище Закону енергетичний аудит – систематизований аналіз використання енергії та споживання енергії у межах, визначених характером та обсягом робіт з енергетичного аудиту з метою визначення, кількісного вираження та підготовки звіту про можливості підвищення рівня енергоефективності [2].

З точки зору податкового законодавства, діяльність у сфері аудиту визначається Податковим кодексом України як незалежна професійна діяльність. Відповідно до 14.1.226 Податкового кодексу України: «самозайнята особа – платник податку, який є фізичною особою - підприємцем або провадить незалежну професійну діяльність за умови, що така особа не є працівником в межах такої підприємницької чи незалежної професійної діяльності [4].

Незалежна професійна діяльність – участь фізичної особи у науковій, літературній, артистичній, художній, освітній або викладацькій діяльності, діяльність лікарів, приватних нотаріусів, приватних виконавців, адвокатів, арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), аудиторів, бухгалтерів, оцінщиків, інженерів чи архітекторів, особи, зайнятої релігійною (місіонерською) діяльністю, іншою подібною діяльністю за умови, що така особа не є

працівником або фізичною особою - підприємцем (за виключенням випадку, передбаченого пунктом 65.9 статті 65 цього Кодексу) та використовує найману працю не більш як чотирьох фізичних осіб;

При цьому варто зазначити, що з метою оптимізації податкових витрат чимало енергетичних аудиторів, які мають кваліфікаційний сертифікат, обирають здійснення своєї діяльності як фізична особа-підприємець із застосуванням спрощеної системи оподаткування другої групи [4].

У свою чергу, енергетичний аудитор – фізична особа, яка отримала кваліфікаційний сертифікат та має право на здійснення енергетичного аудиту (п. 9 ч. 1 ст. 1 Закону) [2].

З наведеного випливають характерні особливості енергетичного аудитора:

- 1) це фізична особа (без зазначення вимог до віку, громадянства, інших критеріїв);
- 2) наявність кваліфікаційного сертифікату;
- 3) наявність права на здійснення енергетичного аудиту.

Попри лаконічність законодавця щодо визначення енергетичного аудитора, у ч. 2 ст. 10 Закону наголошено, що до підтвердження кваліфікації допускаються особи, які одночасно відповідають таким вимогам:

- 1) здобули відповідну вищу освіту не нижче другого (магістерського) рівня вищої освіти;
- 2) пройшли підготовку (навчання) за відповідним напрямом (будівлі, процеси, транспорт);
- 3) мають досвід роботи не менше ніж три роки у сферах енергетики, енергетичної ефективності, енергозбереження, енергетичного аудиту, сертифікації енергетичної ефективності будівель, будівництва та архітектури або житлово-комунального господарства.

Це означає, що невідповідність хоча б одній вимозі веде за собою відмову у видачі кваліфікаційного сертифіката.

Також для отримання відповідного сертифікату фізична особа зобов'язана скласти кваліфікаційний іспит, що передбачено ч. 3 ст. 10 Закону України «Про енергетичну ефективність». Право на проходження повторного підтвердження кваліфікації в разі нескладання іспиту можливе не раніше ніж через місяць після прийняття рішення про таку відмову.

Крім того, у ч. 1 ст. 10 Закону України «Про енергетичну ефективність» встановлено ще одну вимогу до енергетичного аудитора, а саме – його незалежність та відсутність конфлікту інтересів. Для цілей Закону конфліктом інтересів вважається наявність у енергетичного аудитора приватного інтересу в результатах енергетичного аудиту, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття ним рішень або на вчинення чи невчинення дій під час проведення енергетичного аудиту.

Щодо процедури підтвердження кваліфікації осіб, які мають намір провадити діяльність із здійснення енергетичного аудиту. Слід підкреслити, що Законом встановлено чіткі напрями здійснення енергоаудиту: будівлі, процеси, транспорт (ч. 1 ст. 11 Закону). І лише в цих напрямках може працювати енергетичний аудитор.

Підтвердження відповідної кваліфікації проводиться кваліфікаційними організаціями, акредитованими у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку. Порядок її (кваліфікації) підтвердження та кваліфікаційні вимоги до енергетичних аудиторів затверджуються Кабінетом Міністрів України та передбачають:

проведення кваліфікаційного іспиту осіб, які мають намір провадити діяльність із здійснення енергетичного аудиту;

розмежування кваліфікаційних вимог до енергетичних аудитів будівель, процесів та транспорту;

вимоги до повторного підтвердження кваліфікації осіб;

вимоги та процедуру анулювання кваліфікаційного сертифіката енергетичного аудитора;

інші вимоги до підтвердження кваліфікації осіб.

За результатами підтвердження кваліфікації осіб, які мають намір провадити діяльність із здійснення енергетичних аудитів, надається кваліфікаційний сертифікат.

Строк дії кваліфікаційного сертифіката становить п'ять років[3].

Відтак, Порядок проведення професійної підготовки осіб, які мають намір провадити діяльність із сертифікації енергетичної ефективності, енергетичного аудиту будівель та обстеження технічних установок, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2023 р. № 884, визначає вимоги до проведення професійної підготовки осіб, які мають намір провадити діяльність із сертифікації енергетичної ефективності, енергетичного аудиту будівель та обстеження технічних установок[4].

Відповідно до п. 4 Порядку обміну інформацією між Державним агентством з енергоефективності та енергозбереження та кваліфікаційними організаціями, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2022 р. № 1315, кваліфікаційні організації протягом десяти робочих днів з дня прийняття рішення про видачу кваліфікаційного сертифіката енергетичного аудитора, анулювання зазначеного сертифіката або відмову у його видачі подають до Держенергоефективності в електронній формі інформацію про енергетичних аудиторів, які підлягають включенню до бази даних енергетичних аудиторів, у тому числі інформацію про відмову у видачі кваліфікаційного сертифіката енергетичного аудитора, його анулювання. Порядок ведення та оприлюднення бази даних енергетичних аудиторів визначається Мінінфраструктури[5].

Доцільно зауважити, що функціонування електронної бази даних атестованих енергоаудиторів відповідає засадам діджиталізованого суспільства, принципу прозорості та відкритості даних про осіб, що мають статус енергоаудитора. Станом на 25.12.2023 в базі зареєстровано 1295 енергоаудиторів[6]. Доступ до бази даних енергетичних аудиторів є безоплатним.

Загалом, з аналізу статті 11 Закону випливає, що особа, яка отримала кваліфікаційний сертифікат, має право на здійснення енергетичного аудиту.

Вичерпний перелік прав та обов'язків енергетичного аудитора закріплено в ч. 4, 5 ст. 11 Закону.

Висновки

З проведеного дослідження нормативного закріплення правового статусу енергетичного аудитора випливає, що визначення поняття енергоаудитора, закріплене в п. 9 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про енергетичну ефективність», не повною мірою відображає якісні характеристики відповідної особи, а саме:

1) іменування енергоаудитора фізичною особою без урахування додаткових вимог суперечить переліку вимог до енергетичного аудитора, закріплених в ч. 2 ст. 11 Закону. Зважаючи на це, вважається за доцільне робити акцент не на вимогах щодо набуття статуту енергоаудитора, а на його безпосередній функції.

Відтак, пропонується викласти визначення енергетичного аудитора, закріплене в п. 9 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про енергетичну ефективність», в такій редакції: «енергетичний аудитор – фізична особа, яка у встановленому законом порядку здійснює систематизований аналіз використання та споживання енергії у межах, визначених характером та обсягом робіт з енергетичного аудиту з метою визначення, кількісного вираження та підготовки звіту про можливості підвищення рівня енергоефективності. Вимоги до набуття статусу енергетичного аудитора визначаються цим Законом».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Що таке енергоаудит та для чого він потрібен для участі у програмі «Енергодім» // Сайт Громадської організації «Екоклуб» [Електронний ресурс]. – 16.08.2021 р. – Режим доступу: https://ecoclubrivne.org/energy_audit/ (дата звернення 25.12.2023).
2. Закон України «Про енергетичну ефективність» від 21.10.2021 р. № 1818-IX // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1818-20#Text> (дата звернення 25.12.2023).
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2023 р. № 884 «Про затвердження Порядку проведення професійної підготовки осіб, які мають намір провадити діяльність із сертифікації енергетичної ефективності, енергетичного аудиту будівель та обстеження технічних установок» // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/884-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення 25.12.2023).
4. Податковий кодекс України від 02.02.2012 р. № 2755-VII // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 25.12.2023).
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.11.2022 р. № 1315 «Про затвердження Порядку обміну інформацією між Державним агентством з енергоефективності та енергозбереження та

кваліфікаційними організаціями» // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 25.12.2023).

6. База даних аудиторів Держенергоефективності. Дія. // Сайт Міністерства цифрової трансформації України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://data.gov.ua/dataset/fc81897c-ed3-4936-b6ec-0c11e7d90a46> (дата звернення 25.12.2023).

Гаврилюк Богдана Володимирівна: студентка групи ЕЕ-216, факультет електроенергетики та електромеханіки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail:

Науковий керівник: Ковальчук Іван Васильович, д.ф. у галузі права, старший викладач кафедри суспільно-політичних наук факультету інформаційних електронних систем Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: Vinnytsia, e-mail: ivankovalchuk@vntu.edu.ua

Bohdana Havrylyuk: student of group EE-21b, Faculty of Electrical Power Engineering and Electromechanics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail:

Academic supervisor: Kovalchuk Ivan, PhD in law, senior teacher of the Department of Social and Political Sciences Faculty of Information Electronic Systems Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: Vinnytsia, e-mail: ivankovalchuk@vntu.edu.ua